

ПРОГРАМА
розвитку кафедри статистики та демографії економічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
розроблена професором, доктором економічних наук
Ковтун Наталією Василівною

1. Обґрунтування необхідності створення програми

У класичних університетах статистика була і залишається однією з найважливіших дисциплін у професійній підготовці спеціалістів і не тільки економічного профілю. Не випадково, відповідно до статуту (25.12.1833 р.) у Київському університеті Св. Володимира до 1 відділення філософського факультету увійшла кафедра загальної і російської історії та статистики. 9 червня 1842 р. було затверджено новий статут, згідно якого у 1 відділенні філософського факультету засновано кафедру політичної економії та статистики.

Із заснуванням кафедри політичної економії та статистики курс статистики викладали Іван Васильович Вернадський (1821-1884), Микола Християнович Бунге (1823-1895), Микола Іванович Зібер (1844-1888) інші. Поряд з навчальною роботою викладачами кафедри велась і наукова робота в напрямку розробки теоретичних і методологічних засад вітчизняної статистики. Славна історія розвитку статистики у Київському національному університеті вимагає від кафедри не тільки підтримання традицій вітчизняної школи статистики, а і постійної та ретельної роботи над розвитком й удосконаленням методології статистики, здатної розв'язувати складні теоретичні та практичні завдання сьогодення.

Методи статистики відіграють все більшу роль в сучасному світі. З кожним роком соціально-економічні процеси стають більш складними, а спостереження за ними потребує серйозного удосконалення існуючої і формування нової процедури організації і проведення статистичних спостережень, розроблення специфічного інструментарію статистичного аналізу соціально-економічних та демографічних досліджень. Статистичні методи стали надзвичайно важливими і мають широке застосування не тільки в статистиці, але і в багатьох прикладних науках: економіці, демографії, соціології, біології, медицині. Крім того, статистичний апарат має універсальну сферу застосування, а не зводиться лише до економічних чи математичних розрахунків, що надає можливостей підготовки аналітиків широкого профілю. Саме тому в умовах викликів сьогодення важливим завданням фахівців-аналітиків є не тільки обґрунтування прийняття управлінських рішень, а й оцінювання їх ефективності. Така підготовка відповідає сучасним міжнародним тенденціям і спрямована на вивчення методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень в різних сферах людської діяльності.

На кафедрі статистики та демографії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, поряд зі збереженням традицій, останні роки інтенсивно запроваджуються нові дисципліни, які базуються на сучасних статистичних розробках із застосуванням комп'ютерних технологій. Зокрема, два роки тому назад був розроблений і впроваджений освітній напрям «Економічна аналітика та

статистика», який охоплює загальну математичну, економічну, статистичну підготовку у поєднанні з програмуванням, системами управління базами даних і пакетами прикладного статистичного аналізу. Це дає можливість підготувати фахівця-аналітика в сфері бізнесу та державного управління, попит на яких щорічно зростає. Вивчення математичних і комп'ютерних дисциплін сприятиме підготовці висококваліфікованих спеціалістів, які мають ґрунтовну міждисциплінарну підготовку і можуть працювати в різних галузях економіки та сферах людської діяльності.

На кафедрі була розроблена нова освітня програма підготовки магістрів за напрямом «Економіка охорони здоров'я та статистика», яка орієнтована на підготовку фахівців-аналітиків для сфери охорони здоров'я та клінічних досліджень. Цей напрям на сьогодні є дуже перспективним. Спеціалісти з цього напрямку у світі користуються великим попитом. Для України – це новий і також дуже перспективний напрям, який ми плануємо розвивати і популяризувати. Планується і далі оновлювати програми підготовки фахівців, а також здійснювати їх адаптацію відповідно до вимог часу і рівня статистико-математичної підготовки абітурієнтів, вдосконалювати методи викладання навчальних дисциплін.

Надзвичайно важливим є здійснення постійної профорієнтаційної роботи серед обдарованої молоді та випускників шкіл, яка дає можливість зруйнувати сформований стереотип про статистику, який, на жаль, впродовж тривалого часу панував у суспільстві. Задля реалізації такої стратегії і розроблена програма розвитку кафедри в контексті концепції розвитку університету й економічного факультету.

2. Кадровий склад кафедри, традиції, основні завдання

Сучасний стан кафедри статистики та демографії, її діяльність та перспективи розвитку відповідають основним положенням Законів України «Про освіту» і «Про наукову і науково-технічну діяльність», Статуту Університету і Державній комплексній програмі розвитку Київського національного університету імені Тараса Шевченка на 2014–2020 рр. та будуть у подальшому проводитися відповідно до положень і вимог згаданих нормативних документів.

Кафедра статистики та демографії на економічному факультеті була створена у 2009 році в результаті реорганізації кафедри обліку та аудиту відповідно до наказу ректора. Сучасний рівень викладання навчальних дисциплін базується на фундаментальних та прикладних наукових дослідженнях, серед яких головне місце займають методологічні та методичні проблеми статистичного дослідження соціально-економічних та демографічних процесів; розроблення системи статистичного забезпечення дослідження соціально-економічних явищ і процесів на різних рівнях їх здійснення.

Станом на вересень 2019 року на кафедрі статистики і демографії працює 11 штатних викладачів, з них 2 доктори наук, професори і дев'ять кандидатів наук (7 доцентів, із них 5 мають вчене звання «доцент» і 2 асистенти). Серед викладачів кафедри 2 лауреати премії імені М.В. Птухи НАН України.

Налагоджені тісні зв'язки з іншими закладами вищої освіти, аналітичними

центрами, державними структурами, зокрема: Державною службою статистики України, Національною академією статистики, обліку та аудиту, Інститутом демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. З метою встановлення міжнародних зв'язків, починаючи з 2010 року, кафедрою започатковується проведення міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем статистики.

Метою та основним завданням кафедри є підготовка висококваліфікованих фахівців-аналітиків, які можуть застосовувати статистичні методи для розв'язання різноманітних прикладних задач на базі застосування сучасних інформаційних технологій. Для цього кафедра тісно співпрацює з факультетом інформаційних технологій, яку в подальшому планується розширювати, залучаючи до навчального процесу провідних фахівців для читання лекцій і проведення лабораторних занять з сучасних ІТ курсів. Важливим завданням є також постійне підвищення науково-педагогічної кваліфікації викладачів, підвищення результативності аспірантури та докторантури.

3. Пріоритетні напрями роботи кафедри

Основні завдання кафедри природнім чином пов'язані з завданнями факультету й університету, а саме – підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати нагальні проблеми сучасної науки і практики, які мають широкий світогляд, здатні творчо мислити, розв'язувати нестандартні задачі. Подальший розвиток кафедри статистики та демографії має бути забезпечений реалізацією таких заходів:

3.1. Навчально-методична робота.

- Постійно оновлювати зміст навчальних дисциплін, які тісно пов'язані з розвитком методів прикладного статистичного аналізу, що базується на використанні сучасних інформаційних технологій;

- розробляти відповідну навчально-методичну літературу: видавати підручники та навчальні посібники;

- впроваджувати новітні та удосконалювати існуючі форми і методи організації навчального процесу шляхом проведення тренінгів, організації дискусій, роботи у проблемних групах;

- удосконалювати освітні програми підготовки бакалаврів і магістрів з урахуванням сучасного розвитку статистичної науки і потреб практики;

- організовувати участь викладачів та студентів кафедри в програмах академічної мобільності;

- забезпечити викладання частини дисциплін англійською мовою з метою підготовки іноземних студентів і аспірантів;

- залучати до навчально-виховного процесу і науково-дослідницької роботи вчених інститутів НАН України, провідних фахівців-практиків;

- підтримувати конкурентоспроможність спеціальності на ринку послуг з надання економічної освіти шляхом забезпечення високоякісної підготовки майбутніх аналітиків у сфері бізнесу та державного управління;

- здійснювати постійний моніторинг якості навчання та викладання шляхом взаємовідвідування занять викладачами з подальшим колективним обговоренням на круглих столах і методичних семінарах;

- вивчати можливості використання масових відкритих online курсів, як однієї з прогресивних форм розширення меж отримання знання, в процесі навчання з дисциплін кафедри.

3.2. Наукова робота, дослідницька діяльність та міжнародні зв'язки.

Наукову роботу кафедри буде сконцентровано на сучасних напрямках здійснення статистичних досліджень. Серед завдань удосконалення наукової роботи пріоритетними є такі:

- підвищення публікаційної активності співробітників у рейтингових журналах для широкого оприлюднення отриманих наукових результатів, які відповідають сучасним потребам прикладного статистичного аналізу;

- продовжувати брати участь у конкурсах міжнародних проєктів для проведення спільних наукових досліджень та підготовки освітніх програм з провідними науковими та навчальними центрами світу (у 2018 році була подана заявка до EEA and Norway Grants Fund for Regional Cooperation на участь у міжнародному проєкті (7 країн) «*Social development and wellbeing by reducing inequalities in healthcare services access and in welfare support - breaking the cycle of intergenerational deprivation of wellbeing opportunities in European Countries*»);

- участь в організації і проведення Міжнародного Форуму EFBM–2019 «Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління» та міжнародної статистичної конференції на базі університету, а також участь викладачів в міжнародних наукових конференціях;

- наукова співпраця з установами НАН України, зарубіжними науковими та освітніми закладами (в процесі підготовки угода з Ризьким університетом Страдіня);

- забезпечення підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою «Статистичний аналіз»;

- участь викладачів кафедри в атестації наукових кадрів (робота в складі спеціалізованих вчених рад, участь в якості опонентів на захистах докторських та кандидатських дисертацій, підготовка відгуків на автореферати дисертацій тощо).

3.3. Робота з абітурієнтами, студентами і випускниками кафедри.

Від профорієнтаційної роботи з абітурієнтами, випускниками кафедри і факультету, а також від виваженої маркетингової і професійно-орієнтаційної роботи з популяризації конкурентних переваг освітніх послуг кафедри серед потенційних споживачів: майбутніх абітурієнтів та їх батьків, закладів середньої, професійно-технічної, фахової передвищої і вищої освіти, а також випускниками, – залежить розвиток кафедри і факультету. Тому з метою популяризації та створення позитивного іміджу факультету кафедрою планується:

- виступати організатором проведення студентської олімпіади зі спеціальності «Економічна аналітика та статистика»; «Статистика» та конкурсу студентських наукових робіт зі спеціалізації «Економічна аналітика та

статистика»;

- брати участь у проведенні заходу «День Відкритих Дверей: Зустріч із майбутніми абітурієнтами!», відповідно до графіку проведення днів відкритих дверей у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, освітніх виставках та профорієнтаційних заходах за участю Університету;

- залучати студентів та аспірантів кафедри до виконання наукових досліджень;

- сприяти участі студентів кафедри у конкурсах наукових студентських робіт, олімпіадах та студентських наукових конференціях;

- сприяти у працевлаштуванні майбутніх випускників кафедри, брати участь у підготовці та проведенні зустрічей студентів з фахівцями бізнес структур;

- запровадити та підтримувати ефективний зв'язок з випускниками кафедри для врахування їх думок про ефективність підготовки фахівців на кафедрі й економічному факультеті, а також для поширення інформації про кафедру, факультет й університет, популяризації університетських цінностей і традицій.

3.4. Основні умови успішної реалізації програми розвитку кафедри статистики та демографії.

Для успішної реалізації програми розвитку кафедри потрібне виконання таких умов:

- активна участь всіх викладачів та співробітників кафедри у подальшому вдосконаленні навчально-методичної і наукової роботи кафедри;

- можливість проведення ефективної кадрової політики на кафедрі, залучення провідних вчених НАН України та представників бізнес структур до наукового та навчального процесу;

- активна участь викладачів кафедри у міжнародних наукових та освітніх програмах;

- наполеглива і цілеспрямована професійно-орієнтаційна робота серед школярів, залучення до цієї роботи студентів молодших курсів і студентів-випускників;

- пошук додаткових джерел фінансування освітньої і наукової діяльності на основі взаємодії з приватними і державними установами;

- підтримка ініціатив кафедри з боку керівництва економічного факультету й університету.

Програму розвитку кафедри статистики та демографії економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка було підготовлено професором кафедри статистики та демографії, доктором економічних наук Ковтун Наталією Василівною.

Програма обговорена та прийнята за основу рішенням кафедри статистики та демографії економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (витяг із протоколу засідання кафедри № 2 від 12 вересня 2019 р.).